

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání dne 3. 7. 2003 o dovolání nejvyšší státní zástupkyně, které podala v neprospěch obviněného **JUDr. Jána Pješčáka**, **DrSc.**, nar. [REDAKCE] 1925 ve Velkém Lipníku, Slovenská republika, trvale bytem Praha 4, Nad Úpadkem [REDAKCE] proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 2. 2003, sp. zn. 1 To 32/02, v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 56 T 17/2002, t a k t o :

Podle § 265i odst. 1 písm. b), e) tr. ř. se dovolání nejvyšší státní zástupkyně **o d m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 13. 11. 2002, sp. zn. 56 T 17/2002, bylo podle § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř. za použití § 172 odst. 1 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněného **JUDr. Jána Pješčáka**, **DrSc.**, pro skutek kvalifikovaný obžalobou státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze pod sp. zn. KZv 425/99 jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., spočívající v tom, že „od 24. dubna 1953 v Praze, jako prokurátor Vyšší vojenské prokuratury Praha pro trestní věci příslušníků národní bezpečnosti, vedl v rozporu s ustanovením § 78 písm. a) tr. ř. – zákona č. 87/1950 Sb., pod sp. zn.: Pt – 33/53-III, vyšetřování četaře z povolání Aloise Jeřábka, nar. 16.1.1927, pro trestný čin vyzvědačství dle § 86 trestního zákona č. 86/1950 Sb., a posléze velezrady dle § 78 odst. 1, 3 písm. e), f) téhož zákona, kterého se měl dopustit tím, že dne 7. ledna 1953 v prostoru Volary jako velitel dvojčlenné hlídky pohraniční stráže s nabitou pistolí v ruce chtěl odzbrojením přinutit vojína základní služby Voplakala k útěku do zahraničí, sám se o tento útek pokusil, jednak překročením státní hranice, a dále střelbou ze samopalu a pistole proti příslušníkům hlídky, ačkoliv výsledky šetření takovou právní kvalifikaci neodůvodňovaly, dne 22. 6. 1953 podal k Vyššímu vojenskému soudu v Praze pro trestní věci příslušníků národní bezpečnosti, v rozporu s ustanovením § 85 odst. 1 tehdy platného trestního řádu žalobu na poškozeného Aloise Jeřábka pro trestný čin velezrady dle § 78 odst. 1, 3 písm. e), f) tehdy platného trestního zákona a na této právní kvalifikaci setrval i při zastupování žaloby u hlavního líčení a dne 15. 7. 1953 navrhl u hlavního líčení proti Aloisi Jeřábkovi vedeném u Vyššího vojenského soudu v Praze pod sp. zn. T 16/53 uložení trestu smrti, ač si byl vědom toho, že soud se tímto návrhem bude bezpodmínečně řídit, když věc byla předjednána politickými orgány ÚV KSČ, bude četaři Aloisi Jeřábkovi tento trest uložen, nebude mu udělena milost a trest smrti byl poškozenému Aloisi Jeřábkovi uložen a dne 5. 12. 1953 na něm vykonán“.

Stížnost městského státního zástupce v Praze proti shora uvedenému usnesení Městského soudu v Praze byla usnesením Vrchního soudu v Praze dne 24. 2. 2003 pod sp. zn. 1 To 32/02 podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuta.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 2. 2003, sp. zn. 1 To 32/02, napadla dovoláním nejvyšší státní zástupkyně. Dovolání podala z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. V podaném dovolání uvedla, že dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. spatřuje v tom, že v řízení, které předcházelo dovoláním napadenému usnesení byly dány dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. f), g) tr. ř. Pokud jde o obsah podaného dovolání, toto zejména rekapituluje dosavadní průběh trestního stíhání obviněného a jednotlivá rozhodnutí, která byla ve věci vydána. Zcela závěrem pak uvádí, že „zásadní rozpor v právních závěrech napadeného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, jakož i jemu předcházejícímu rozhodnutí Městského soudu v Praze, nutno spatřovat v tom, že na jedné straně považují jednání obviněného JUDr. Pješčáka za nepochybně protiprávní, na druhou stranu je však subsumují toliko pod skutkovou podstatu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák“. Podstatu uplatněných dovolacích důvodů spatřuje dovolatelka v tom, že „úmysl obviněného JUDr. Jána Pješčáka, DrSc., docílit neadekvátního trestního postihu čet. Jeřábka plyne již ze samotné podstaty jeho jednání a ze způsobu, jímž od samého počátku tehdejší trestní řízení vedl, počínaje obviněním, přes podání obžaloby s právními vývody nekoherentními se skutkovými zjištěními, jejím obhajováním v rámci řízení před soudem až po závěrečný návrh, zcela neadekvátní skutkovým okolnostem případu a křiklavě poplatný tehdejší politizaci trestní praxe. Otázka případné politické instruktáže není sice nepodstatná, ovšem není rozhodující. Pokud by tehdy JUDr. Ján Pješčák jednal sice věcně nesprávně, nicméně bona fide, nebylo by jeho jednání v ničem protiprávní a pro absenci subjektivní stránky by se vůbec nemohlo jednat o trestný čin, nejvýš by šlo o projev profesní nezpůsobilosti či nedostatečnosti. Jednal-li však v úmyslu způsobit jinému škodu, což je znakem základní skutkové podstaty trestného činu podle § 158 nyní účinného trestního zákona i § 175 trestního zákona z roku 1950, lze si těžko představit o jakou jinou škodu by se mohlo jednat než o tu, která spočívala v uložení a výkonu absolutního trestu“.

Závěrem podaného dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 2. 2003, sp. zn. 1 To 32/02, jakož i jemu předcházející usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 11. 2002, sp. zn. 56 T 17/2002, dále aby zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby předmětnou věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obviněný využil svého práva a k dovolání nejvyšší státní zástupkyně se vyjádřil. Podle jeho názoru dovolání nejvyšší státní zástupkyně neobsahuje žádné nové důkazy, jež by odůvodnily jiný výrok o vině. Šetřením provedeným Úřadem pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu sice bylo doplněno dokazování o doposud neznámé důkazy, nicméně tyto svědčí jednoznačně ve prospěch obviněného a orgány činné v trestním řízení by je měly takto ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. hodnotit. Obviněný zdůraznil, že celá kauza je zástupným politickým procesem s vykonstruovanou právní kvalifikací. Ke změně právní kvalifikace navíc došlo až těsně před uplynutím promlčecí

doby, a to fakticky bez změny důkazní situace. Obviněný se domnívá, že soud by neměl obcházet ani princip nepřipustnosti trestního stíhání podle § 11 tr. ř. V závěrečném petitu obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání nejvyšší státní zástupkyně zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) zjistil, že dovolání je ve smyslu § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř. přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou /§ 265d odst. 1 písm. a) tr. ř./, v zákonem stanovené lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.).

Předně je potřebné uvést, že podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat tehdy, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).

Z uvedené dikce zákona plyne, že v sobě ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. obsahuje dvě obsahově odlišné varianty, pro které lze dovolání uplatnit. Jeho první alternativa zní „bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí ...“. Uvedená alternativa dovolacího důvodu uplatněna nebyla.

Druhá z alternativ, která byla uplatněna, předpokládá, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku, ačkoliv v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k). Podle tohoto dovolacího důvodu může tedy dovolatel namítat prostřednictvím rozhodnutí soudu druhého stupně určitá pochybení či vady řízení u soudu prvostupňového. Zde je odkázáno na důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř. Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. je dán tehdy, bylo-li rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán tehdy, pokud rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Skutek, pro který byla na obviněného podána obžaloba, byl právně posouzen státním zástupcem jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. Tento názor sdílí také nejvyšší státní zástupkyně v podaném dovolání, když uvádí, že „uložení trestu smrti obviněnému čet. Jeřábkovi je nutno považovat za následek, o který JUDr. Pješčák jako prokurátor v rozporu se svými povinnostmi a ustanoveními tehdejšího trestního řádu usiloval a také dosáhl. To, že tento následek nastal rovněž v důsledku působení dalších osob není rozhodující. Z toho důvodu jde tedy výlučně o způsob hmotně právního posouzení zjištěných okolností, jež byla učiněna v podstatě správně, nikoli o polemiku týkající se skutkového základu věci. Ta by ostatně byla na místě teprve poté, co soud prvního stupně v souladu s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř. v hlavním líčení provede dokazování a provedené důkazy zákonným způsobem zhodnotí“.

V souvislosti s výše uvedeným tvrzením, že obviněný v rozporu se svými povinnostmi a ustanoveními trestního řádu usiloval a také dosáhl uložení trestu smrti

pro poškozeného, nelze uvést rovněž argumentaci uplatněnou městským státním zástupcem, který na č. l. 762 uvádí, že „obviněný věděl, že věc byla předjednána na politické úrovni, neboť z vyšších stupňů prokuratury docházely v tomto duchu pokyny. Věděl, že soud rozhodne tak, jak mu bude navrženo, věděl, že je zájem nechat četaře Jeřábka popravit, když byla ze zprávy HVP vypuštěna zmínka o možnosti udělení milosti. Přes tyto skutečnosti vedl řízení a zastupoval obžalobu tak, aby byl četaři Jeřábkovi nezákonně uložen trest smrti a byl popraven“. V rámci objektivitě všech důkazů, které byly k dispozici jak státnímu zástupci, tak soudu prvního i druhého stupně, které rozhodovaly nejen o podání obžaloby a o zastavení trestního stíhání, je potřebné uvést, že spis obsahuje doklady, ze kterých vyplývá, že obviněný nezamýšlel obviněnému způsobit smrt, o čemž svědčí jím zpracovaná zpráva, kterou upravil hlavní vojenský prokurátor brigádní generál Dr. Vladimír Kebort, který nejen trval na tom, aby byl obviněnému trest smrti navržen, ale také obviněnému uložen a na obviněném vykonán, což je patrné z č. l. 612 spisu. Shora uvedený důkaz byl v souhrnu s dalšími důkazy, které byly v přípravném řízení shromážděny (a to i na základě pokynu Nejvyššího soudu), náležitým způsobem, v souladu se zákonem zhodnocen soudem prvního stupně a s jeho závěry se ztotožnil také odvolací soud.

Zcela správně poukázal v závěru svého rozhodnutí Vrchní soud v Praze na to, že některá z tvrzení, která byla použita nejen v odůvodnění podané obžaloby, ale i později státním zástupcem v podané stížnosti proti rozhodnutí soudu prvního stupně, nejenže nemají oporu ve shromážděných důkazech, ale shromážděné důkazy je tak, jak jsou zmíněny níže, vyvracejí (např. tvrzení, že obžalovaný věděl, že věc byla předjednána PB ÚV KSČ a že v takovém případě bude návrh na uložení trestu smrti respektován - viz č. l. 729, z archivních materiálů je zřejmé, že návrh prokurátora byl pro soud bezpodmínečně závazný, soud nemohl uložit jiný trest než trest smrti – viz č. l. 735).

Námítky uplatněné v podaném dovolání byly podrobně již shora rozvedeny, a proto je možno dále uvést, že sama obžaloba, tak jak byla podána, konstatuje zejména ty skutečnosti, které mají plynout z porušení tehdy platných právních předpisů. V této souvislosti je možno uvést např. „... vedl v rozporu s ustanoveními § 78 písm. a) tr. ř. ... vyšetřování, ačkoliv výsledky šetření takovou právní kvalifikaci neodůvodňovaly...“. Shora uvedená argumentace by z pohledu právní kvalifikace nepochybně stěží mohla odůvodnit postavení obviněného před soud pro kvalifikaci podle § 219 odst. 1 tr. zák., neboť ve své podstatě takto popsany skutkový děj by bylo možno nejspíše právně posoudit jako trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele. Až v samotném závěru se podaná obžaloba pokouší z toho, že obviněný vedl trestní řízení proti poškozenému a následně na něj podal obžalobu, kterou u hlavního líčení zastupoval, a u hlavního líčení též navrhl uložení trestu smrti, dovodit, že se obviněný dopustil trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., aniž by bylo podrobněji reagováno na to, zda vůbec šlo o projev jeho úmyslu způsobit smrt.

Soudy obou stupňů dospěly ke shodnému závěru, který učinil státní zástupce pokud jde o postavení obviněného v době konání trestního řízení proti poškozenému četaři Jeřábkovi, že obviněný postupoval v rozporu s tehdy platnými zákony, a to např. trestním řádem či zákonem o prokuratuře. Soudy obou stupňů ve svých rozhodnutích rovněž přiléhavě poukázaly na úkoly soudnictví jak byly vytýčeny konferencemi KSČ v průběhu jednotlivých období. Nepodřídily se pouhému zobecnění

za celé období, jak by mohlo plynout z různých publikací, ale důsledně posuzovaly jednotlivé důkazy, které měly prokazovat subjektivní stránku trestného činu vraždy.

Z podaného dovolání vyplývá, že „obviněný v rozporu se svými povinnostmi a ustanoveními trestního řádu usiloval o uložení trestu smrti poškozenému a tohoto také dosáhl, když jde výlučně o způsob hmotně právního posouzení zjištěných skutkových okolností, jež byla učiněna v podstatě správně“. V tomto směru však není z dovolání patrné, zda správná skutková zjištění učinil soud či státní zástupce. Připomenout je nutno, že soud může rozhodovat, tj. i zastavit trestní stíhání pro skutek, který je uveden v žalobním návrhu. Jestliže tedy soudy ve svém rozhodnutí konstatují skutek, který byl popsán obžalobou, činí tak proto (§ 220 tr. ř.), aby bylo nepochybné, že rozhodly právě o tomto skutku, nikoli však proto, že se ztotožnily s jeho skutkovými zjištěními, které vedly státního zástupce k podání obžaloby.

Skutková zjištění Městského soudu v Praze i Vrchního soudu v Praze jsou tedy obsažena v odůvodnění jejich rozhodnutí. Z těchto je patrné, jakými úvahami se řídil soud prvního stupně při svém rozhodování v rámci předběžného projednání obžaloby, při posuzování skutku, pro který byla podána na obviněného obžaloba. Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že se soud prvního stupně neztotožnil se zjištěným skutkovým stavem, který byl popsán v podané obžalobě, neboť soud dospěl k závěru, že nebyl prokázán úmysl obviněného usmrtit poškozeného, proto také mohl ponechat jako správná pouze ta skutková zjištění státního zástupce, která jednání obviněného popisovala (viz výklad shora) tak, že je bylo možno právně posoudit jako trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele. S těmito závěry soudu prvního stupně se také plně ztotožnil soud druhého stupně a dále je ještě rozvinul (rovněž výše).

Jestliže tedy nejvyšší státní zástupkyně v podaném dovolání konstatuje, že skutková zjištění byla učiněna v podstatě správně a jedná se pouze o hmotně právní posouzení zjištěných skutkových okolností, nemůže se jednat o dovolání podané v souladu s důvody dovolání uvedenými v § 265b odst. 1 tr. ř., neboť soudy se neztotožnily se skutkovým zjištěním státního zástupce, které tento prezentoval v podané obžalobě. Soudy oproti podané obžalobě posoudily jednání obviněného jako mírnější trestný čin (zneužití pravomoci veřejného činitele), neboť svá skutková zjištění oproti podané obžalobě vybudovaly na důkazech, které byly v dosavadním trestním řízení shromážděny a které, jak důrazně v závěru svého rozhodnutí uvedl soud druhého stupně, úmysl obviněného nejenže neprokazují, ale jej vyvracejí.

Dospěl-li soud druhého stupně k uvedenému skutkovému zjištění, které je diametrálně odlišné od podané obžaloby, nelze dovolání nejvyšší státní zástupkyně posoudit jinak, než jako dovolání podané z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., neboť skutková zjištění, jak byla soudy učiněna, nemohou v žádném případě být právně posouzena jako trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. (neboť postrádají úmysl obviněného usmrtit poškozeného a státní zástupce konkrétním důkazem svá tvrzení o úmyslu obviněného nedoložil, jak plyne ze zjištění soudů, pouze setrval na obecném konstatování) a jestliže státní zástupce uvádí, že následek – smrt poškozeného nastala v souvislosti s jednáním obviněného, které bylo v rozporu s jeho povinnostmi a ustanoveními trestního řádu a o *uložení tohoto trestu (smrti) usiloval*, pak se jedná o neztotožnění se skutkovými zjištěními soudů, tedy o uplatnění námitek nikoli

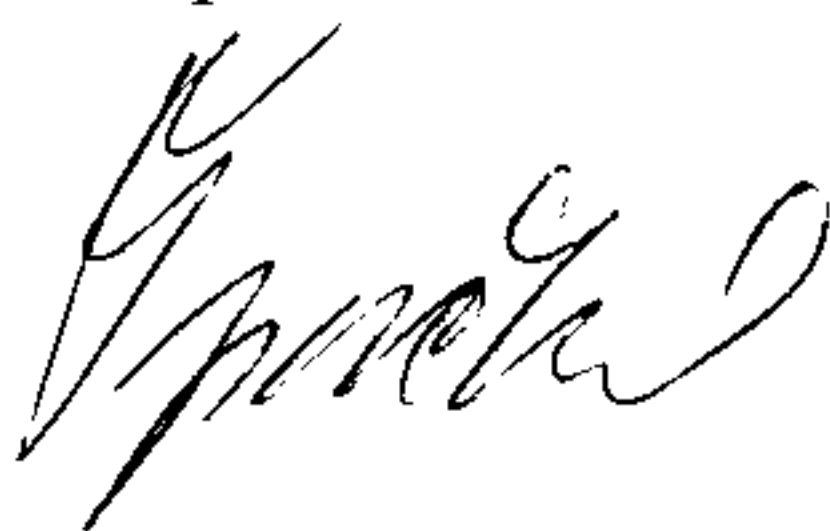
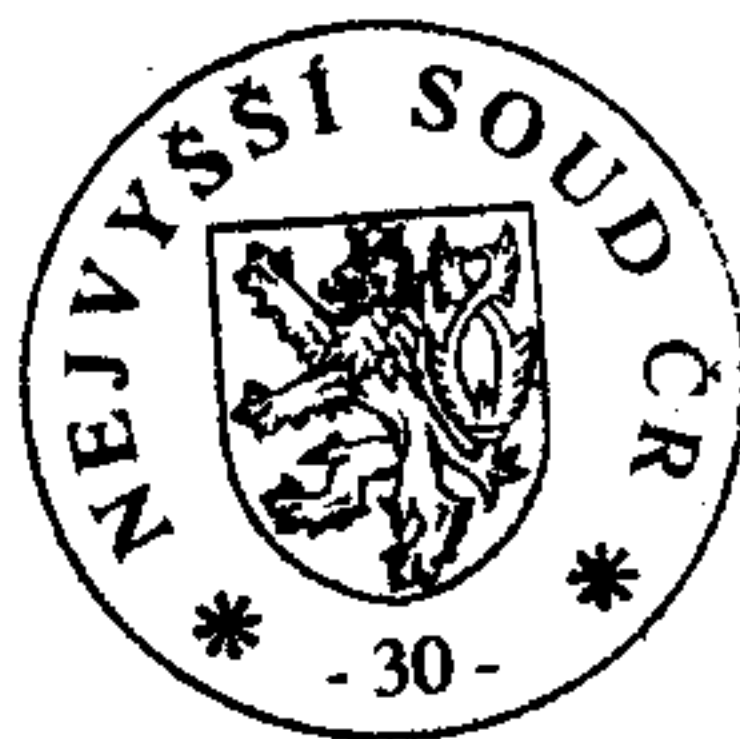
právních, ale skutkových, a proto bylo nutno dovolání nejvyšší státní zástupkyně odmítnout /pokud jde o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř./.

Vzhledem k tomu, že dovolání nejvyšší státní zástupkyně bylo pokud jde o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. shledáno nedůvodným, tj. bylo jednání obviněného právně kvalifikováno jako trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele, bylo rovněž postupováno v souladu se zněním trestního řádu pokud bylo trestní stíhání obviněného pro tento skutek zastaveno, neboť další trestní stíhání obviněného je s ohledem na amnestii prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1960, čl. V., nepřipustné, neboť tímto ustanovením prezident republiky nařídil, aby nebylo zahájeno a bylo-li zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání za trestné činy a přestupky v části II. článku III. spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí s výjimkou trestných činů uvedených v čl. IV. tohoto rozhodnutí. Ve vztahu k uvedenému dovolacímu důvodu, kdy Nejvyšší soud shledal podané dovolání, při uplatnění dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., zjevně neopodstatněným, bylo nutno dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 3. července 2003

Za správnost vyhotovení:
Hana Špačková

Předseda senátu:
JUDr. Jan Engelmann v. r.